

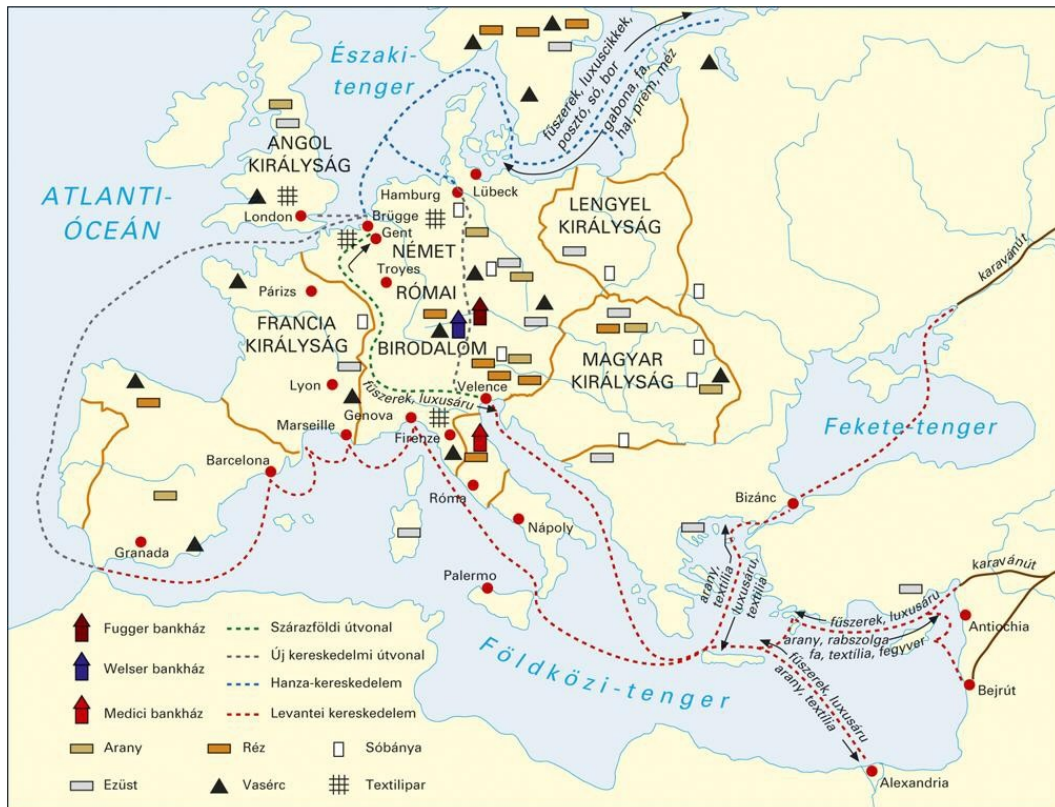
Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra

A nagy földrajzi felfedezések és gazdasági következményei

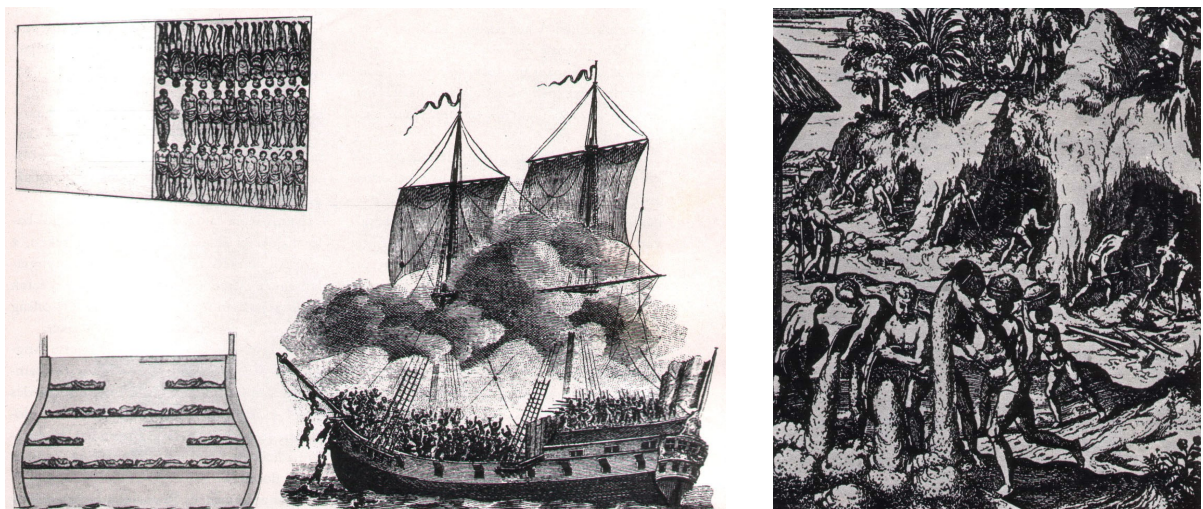
Tárja fel a források és ismeretei alapján a nagy földrajzi felfedezések hatásait a XVI. századi világkereskedelem alakulására! Elemezze a folyamat világkereskedelemre gyakorolt hatásait! Használja a történelematlaszt!

Válaszában az alábbi szempontokra térjen ki:

- a világkereskedelem alapvető jellemzői a felfedezések előtt;
- az új kereskedelmi utak és jellemzőik;
- az európai kereskedelemre gyakorolt hatások.

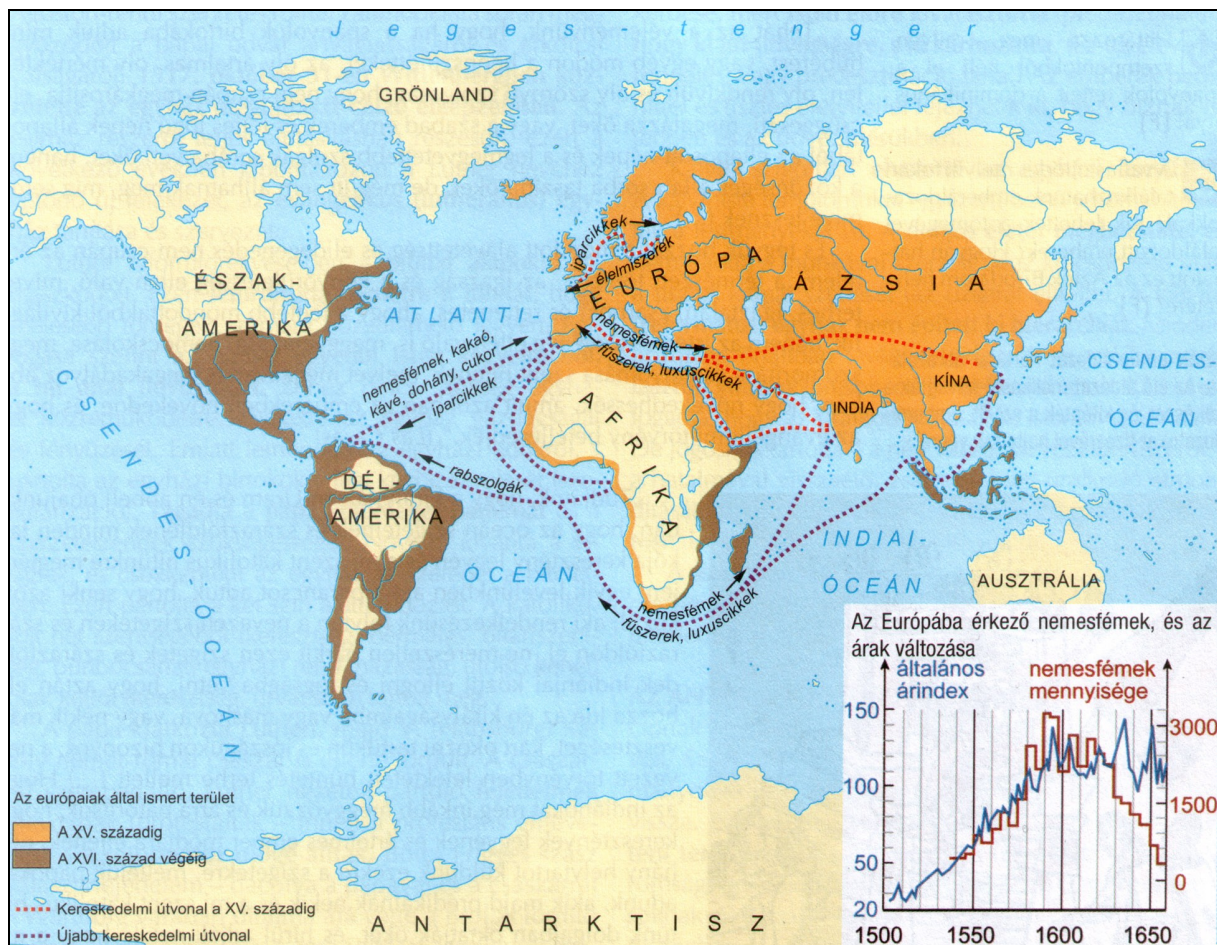

Az európai kereskedelem a XIV–XV. században

Rabszolgák szállítása és alkalmazása egy dél-amerikai bányában

A kereskedelmi útvonalak a nagy földrajzi felfedezések után

„[1504. február] ötödik napján Alexandriából visszatérően Velencébe érkezett három gálya. (...) Ezek üresen, áru nélkül érkeztek, pedig senki nem emlékezett arra, hogy valaha is megtörtént volna, hogy egy gálya útjáról áru nélkül térjen haza.

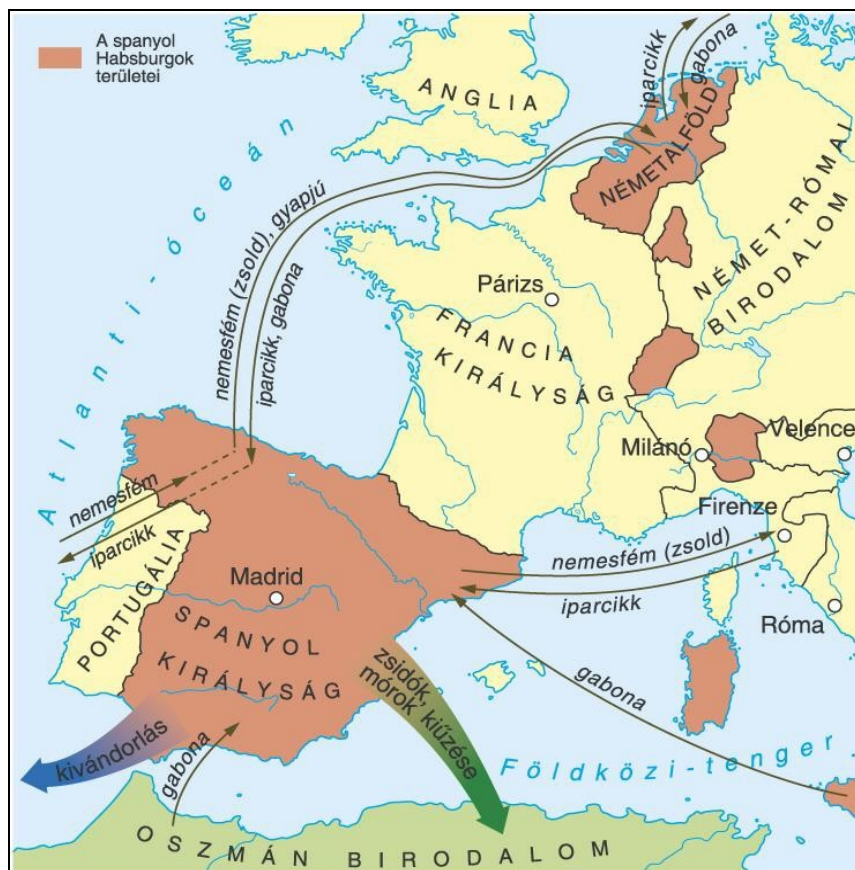
Az Alexandriából visszatért kereskedők azt is beszélték, hogy a szultán úr nagy erőfeszítéseket tett, hogy Indiában, Kalikutban a portugálokat és gályáikat ne fogadják be. Azt is hallották, hogy az említett karavellákat Kalikutban valóban nem fogadták be, a Lisszabonba irányított árukat pedig a mórok a hajókról és a bárkákról rabolták. (...)

A mórok azt is mondták, hogy a szultán gondoskodni fog arról is, hogy a portugál karavellák Indiába többé ne mehessenek.

[1506. június] Egy Genovából nagyon gyorsan érkezett levélből megtudtuk, hogy a portugáliai Lisszabonba március 24-én áruval megrakott négy caravella érkezett, melyek az indiai útról tértek vissza, és rakományuk 25 ezer cantera [1 cantera kb. 72 kg] bors és szantálfa volt.

Ugyanígy hír érkezett igen gyorsan a flandriai Antwerpenből e hónap 18-án. Ez is megerősítette az újságot, annak hozzáadásával, hogy Lisszabonba öt karavella érkezett Kalikutból árukkal megrakva. (...)

Ez a hír Velence városában nagy elkedvetlenedést okozott, mert a hajózást nagy romlás fenyegeti. Most már kétségtől világos lett az is, hogy ez az utazás Portugáliából Indiába rendszeressé válik, és hogy általában évenként tehetik meg a karavellák ezt az utat. Így ezután a velencei kalmárok nem mehetnek Szíriába, mivel árut ott már nem kaphatnak. Az Indiába vezető másik út felfedezése igen nagy dolog volt. A Velencei Köztársaságot régóta nem fenyegette nagyobb kár vagy veszély.”
(Girolamo Priuli naplójából a levantei kereskedelem helyzetéről)

A spanyol gazdaság helyzete a XVI–XVII. században

„Bár a spanyolok uralma alatt vannak azok a földek, ahonnan oly nagy bőségben nyerjük az aranyat és ezüstöt, mégis kevesebbjük van belőlük, mint más népeknek. Ez a tény is azt mutatja, hogy az aranybányák nem gazdagítják oly mértékben az országot, mint a kereskedelem (...) Úgy látszik, hogy Spanyolország hanyatlásának egyedüli oka az, hogy elhanyagolja a kereskedelmet és nem létesített nagy számban manufaktúrát a hozzá tartozó országok hatalmas területén.

Külföldi eladásaink és vételeink óriási aránytalanságából, valamint egyéb, mindenki előtt ismeretes okokból arra következtethetünk, hogy Spanyolországból évente átlag 15 millió piasztart aranyban és ezüstben visznek ki (...)

Egy 24 évvel ezelőtt öfelségének benyújtott jelentés szerint Nyugat-Indiai felfedezése után, 1492-től 1595-ig Nyugat-Indiából 2 milliárd pezeta aranyat és ezüstöt hoztak be Spanyolországba, tehát 103 év alatt átlag 20 milliót évente, s megközelítőleg ugyanekkor nem nyilvántartott összeget és az egész mennyiségből Spanyolországban nem maradt több, mint 200 millió pezeta, 100 millió pénzben, 100 millió ingóságban.” [ha kell még, van még sok nagyon jó rész] (Ustariz, XVIII. századi spanyol gazdasági szakíró)

SPANYOLORSZÁGI NEMESFÉMBEHOZATAL		
Év	Ezüst (tonna)	Arany (tonna)
1503–1510	-	4,97
1511–1520	-	9,15
1521–1530	0,15	4,89
1531–1540	86,19	14,47
1541–1550	177,57	24,96
1551–1560	303,12	42,62
1561–1570	942,88	11,53
1571–1580	1118,86	12,10

Értékelési útmutató (2. tétel)

Szemponatok	Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése, témátartás, a lényeg kiemelése	A vizsgázó <ul style="list-style-type: none"> feltárja a világkereskedelem alapvető jellemzőit a felfedezések előtt; bemutatja az új kereskedelmi utakat és jellemzőiket; elemzi az európai kereskedelemre gyakorolt hatásokat. 	12
Tájékozódás térben és időben	A vizsgázó <ul style="list-style-type: none"> tisztában van a nagy földrajzi felfedezések térbeli sajátosságaival (pl. új és régi kereskedelmi útvonalak, a kontinensek, az új gyarmatok, India, Kína), és ezek következményeivel; a problémát jól helyezi el az időben, tisztában van az előzményekkel és a nemzetközi háttér időrendjével. 	6
A szaknyelv alkalmazása	A vizsgázó <ul style="list-style-type: none"> előadásában használja a témához kapcsolódó általános fogalmakat (pl. kereskedelmi útvonal, export, import, világkereskedelem, nyersanyag, luxuscikk); használja a téma szakkifejezéseit (pl. gyarmat, ültetvény, rabszolga, levantei kereskedelem, árforradalom, tőke); feleletében a fogalmakat jelentésüknek megfelelően használja. 	6
Források használata és értékelése	A vizsgázó <ul style="list-style-type: none"> rögzíti a felfedezéseket megelőző európai kereskedelem jellemzőit (pl. Hanza, Levante, tengeri összeköttetés a két útvonal között, szállított áruk, a kelet kiszivattyúzza az aranyat Európából); rögzíti a világgazdaság kialakulásának jellemzőit (pl. új kereskedelmi útvonalak, a kereskedelem világméretűvé válik, kereskedelmi háromszög az Atlanti-óceánon); rögzíti a világgazdasági útvonalak sajátosságait (pl. rabszolga-kereskedelem, hajózás feltételei); rögzíti a felfedezések hatásait az európai kereskedelemre (pl. a Levante hanyatlik, Hanza fellendül, Spanyolország fellendülése és hanyatlása stb.). 	12
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, a történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása	A vizsgázó <ul style="list-style-type: none"> elemzi a kereskedelmi útvonalak áthelyeződésének hatásait (pl. Európa szerepe átalakul, fejlett centrummá válik, azonban Ázsia felé továbbra is kiáramlik az arany); elemzi Amerika szerepét (pl. viszonylagos fejletlensége révén meghódítható, gyarmatosítás, arany kihurcolása, ültetvények, rabszolgaság); elemzi a világkereskedelem hatásait az európai kereskedelemre (pl. Levante lassan hanyatlik, majd átalakul – innen is nyersanyagok jönnek iparcikkért, a Hanza a növekvő élelmiszerszükséglet miatt egyre nagyobb volumenű); elemzi a centrum áthelyeződésének jellemzőit (pl. Itália lassan veszít szerepéből, Németalföld, majd Anglia gazdasági-kereskedelmi szerepe nő meg); önálló ismereteivel, következtetéseivel, megállapításaival kiegészíti feleletét. 	18
Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítése	<ul style="list-style-type: none"> A vizsgázó egész mondatokban, folyamatosan fejti ki gondolatait, és szabatosan fogalmaz. A felelet szerkezete alkalmas a téma kifejtésére. A gondolatmenet logikus. 	6
Összesen		60